

Omaelämäkerrallinen materiaalisuus ja kodin merkitykselliset esineet

Eerika Koskinen-Koivisto ja Anna Kajander

Esineet ja materiaalisuus ymmärretään kulttuurien tutkimuksessa osana elämää, sosiaalisia suhteita, järjestystä ja normeja (ks. esim. Appadurai 1986; Löfgren 2015; Bohlin 2019). Niitä ei kuitenkaan ole aina ymmärretty arvojen, ajattelun ja tunteiden työstämisen välineiksi (ks. Turkle 2011; Heersmink 2021). Ihmistieteissä vaikuttaneiden affektiivisten ja uusmaterialististen käänneiden myötä esineet ja materiaalisuus ovat nousseet uudenaikaisiksi tutkimuskohteiksi. Niiden ajatellaan vaikuttavan ihmisiin monin tavoin. (Esim. Miller 2005; Frykman ja Povrzanović Frykman 2016.) Esineet ovat osa minuuttamme ja elämäkertomuksiamme (esim. Hoskins 1998; De Nardi 2016) sekä ajatteluamme ja tapojamme jäsentää maailmaa (Heersmink 2021).

Esineiden ja elämäkerronnan yhteyttä on tutkittu paljon eri näkökulmista kulttuurien tutkimuksessa. Esineiden ja materiaalsen kulttuuriperinnön kautta on nähty mahdolliseksi jäsentää oman elämän merkitystä ja omaa paikkaa maailmassa (ks. esim. Kirshenblatt-Gimblett 1989; Mullen 1992; Hoskins 1998; Cashman 2006). Materiaalisuutta on analysoitu osana kerrontaa ja muistelua, ja esinemuistot on nähty muun muassa uusmaterialistista teoriaa soveltaen osana omaehtoista muistamista ja sen monimuotoisuutta (ks. Kurki 2020; Savolainen, Lukin ja Heimo 2020). Muistitietotutkijat ovat kiinnittäneet huomiota siihen, miten esineiden ja materiaalsuuden kautta on mahdollista käsitellä abstrakteja asioita sekä ristiriitaisia tai vaikeita kokemuksia esineiden toimiessa hankalasti sanoitettavien ja järkyttävien kokemusten todistajina (esim. De Nardi 2014; Kuusisto-Arponen ja Savolainen 2016; Korjonen-Kuusipuro ja Kuusisto-Arponen 2017; Koskinen-Koivisto 2022). Etnologit puolestaan ovat tarkastelleet affektiivisiä esineitä, käytänteitä ja muistoja, jotka liittyvät kodin ympäristöön ja arjen materiaalsuuteen (ks. esim. Löfgren 2015; Frykman ja Povrzanović Frykman 2016; Kajander 2020; Povrzanović Frykman 2024, painossa; Koskinen-Koivisto ym. 2024, painossa). Näissä tutkimuksissa korostuu erityisesti aistikokemusten ja tunteiden tarkastelu esineiden ja ihmisen välisessä vuorovaikutuksessa. Yhteistä eri näkökulmille on, että esineisiin liittyvissä muistoissa ja kertomuksissa korostetaan ajallisuuden ja jatkuvuuden ulottuvuuksia; materiaalisuus ja esineet voivat yhdistää eri ajanjaksoja, ulottua kaukaa menneisyydestä tulevaisuuteen ja sitoa näin yhteen erilaisia kokemuksia, ympäristöjä ja elämänvaiheita (ks. esim. Hoskins 1998; Korolainen 2022; Koskinen-Koivisto 2024).

Tässä artikkelissa käsittelemme esineiden kietoutumista omaeläkerrallisiin muistoihin, elämänvaiheisiin sekä osaksi arkea ja kotia. Aineistomme on yhdessä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran (SKS) kanssa suunnittelemamme Elämäni esineet -keruun (12.9.2022–28.2.2023) omaelämäkerralliset tekstit. Tarkastelemme kirjoituksissa esille tuotuja esineitä ja niihin liitettyjä merkityksiä osana omaelämäkerrallista materiaalisuutta, jolla viittaamme esineiden, materiaalisuuden, ruumiillisten kokemusten ja henkilökohtaisen muistin yhteen kietoutumiseen (esim. De Nardi 2016; Koskinen-Koivisto ym. 2024, painossa). Analysoimme omaelämäkerrallista materiaalisuutta erityisesti kodin kontekstissa. Kodin omaelämäkerrallinen materiaalisuus käsittää useiden esineiden sommitelmia (*thing-body assemblages*, ks. De Nardi 2016), joihin liittyy muistoja ja kokemuksia menneisyydestä. Kodin esineissä on myös kerrostumia edellisten sukupolvien elämänvaiheista (Povrzanović Frykman 2024, painossa). Kysymme, millaisia esineitä vastaajat nostavat aineistossa esille ja analysoimme, millaisia kokemuksia ja käsityksiä niihin liittyy. Miten omaelämäkerrallisuus vaikuttaa esineiden vaalimiseen ja käsittelyyn?

Kodit ovat jatkuvassa muutoksessa arjen ja erilaisten elämäntapahtumien ja vaiheiden myötä. Vaikka kodin esineet ovat läsnä ja toimivat osana arkea, niihin ei useinkaan kiinnitetä erityistä huomiota ennen kuin arkeen tulee muutoksia tai esineet menevät rikki, niitä pitää huoltaa, korjata tai korvata uusilla (ks. esim. Kinnunen 2017; Errázuriz 2024a, painossa). Eri elämänvaiheet, erityisesti vanheneminen, lasten varttuminen ja kotoa pois muuttaminen, pakottavat pohtimaan, miksi tietyt esineet ja niihin liittyvät muistot ovat tärkeitä ja mitä esineille tulisi tehdä tulevaisuudessa. Yksittäisten esineiden merkitys voi kuitenkin korostua tietyissä elämäntilanteissa ja hetkissä, jolloin niistä tulee omaelämäkerrallisesti merkityksellisiä, vaalittuja esineitä (*cherished objects*, ks. Kajander ja Koskinen-Koivisto 2024).

Aiemmassa tutkimuksessa henkilökohtaisesti merkitykselliset esineet on usein liitetty poikkeukselliseen kontekstiin ja problemaattiseen taustaan kuten sotamuistoihin, pakotettuun siirtolaisuuteen ja evakkouteen (ks. esim. De Nardi 2016; Kuusisto-Arponen ja Savolainen 2016; Koskinen-Koivisto 2022). Rajojen yli mukana kulkevat esineet liittyvät paikkaan kuulumiseen: ne tuovat kaukana olevat paikat ja kodin läsnä oleviksi maantieteellisestä etäisyydestä huolimatta (esim. Alonso Rey 2016; Kurki 2020; Korolainen 2022). Kuulumisen tunteen lisäksi arkisten esineiden kautta luodaan usein tuttua järjestystä ja rytmiä arkeen, mikä luo jatkuvuutta uuden ja vanhan ympäristön välille (ks. esim. Povrzanović Frykman 2016a).

Haluamme nostaa esille esineiden roolia osana tavallista arkea ja siihen sisältyvää kodin tavaroiden järjestämistä ja valikoimista eli kuratointia (*home curation* ks. Harrison ym. 2020, 9–10; Morgan ja MacDonald 2020). Käsittelemme omaelämäkerrallisen materiaalisuuden käsitteen avulla, kuinka esineillä voi olla tärkeä ja kannatteleva rooli kokemusten, muistojen ja tunteiden käsittelyssä osana arkea, johon ei liity pakotettuja siirtymisiä tai muita poikkeuksellisia tai traumaattisia elämäntapahtumia. Esineet voivat olla huomaamaton osa elämää, jolloin niihin kiinnitetään huomiota erityisesti muuttojen yhteydessä tai kodin tunnun, omannäköisen tilan ja viihtyvyyden rakentamisen tilanteissa (ks. myös Löfgren 2014; Bille 2015; Kinnunen 2017; Koskinen-Koivisto ym. 2024). Esineet ja niiden läsnäolo luovat tietynlaista mielentilaa ja tunnelmaa (*moods/atmospheres*, ks. esim. Löfgren 2014; Bille 2015; Kinnunen 2017) ja ilmentävät esteettisiä mieltymyksiä ja arvoja, jotka puolestaan ovat kytköksissä kulttuuriseen kontekstiin ja sosiaaliseen luokkaan (ks. Löfgren 2015; Muñoz, Errázuriz ja Greene 2022). Omaelämäkerrallisuuden painottaminen esineiden ja materiaalisuuden kohdalla on mielestämme tärkeää, sillä se sekä asettaa ne osaksi laajempaa sosiokulttuurista

kontekstia että nostaa esille esineen roolia oman elämän jäsentämisen ja muistojen valikoinnin välineenä.

Määrittelemme tässä tekstissä omaelämäkerrallisen materiaalisuuden koostuvan arjessa säilytetyistä esineistä, huonekaluista ja niiden sommitelmista, ja merkitykselliset esineet puolestaan näemme henkilökohtaisesti tärkeinä esineinä, joilla on oma erityinen, kertojan elämänhistoriaan niveltävä tarina. Omaelämäkerrallinen materiaalisuus merkityksellistyy ja siihen kiinnitetään huomiota erityisesti elämänkulun siirtymissä, joissa on tärkeää käydä läpi elettyä elämää ja tehdä päätöksiä esineiden kohtalosta. Myös erilaiset kriisit ja menetykset voivat nostaa esiin tiettyjen esineiden arvoa. Esineiden merkityksellistymisessä on nähdäksemme kyse elämänhistorian jäsentämisen (*life review*, ks. esim. Kirshenblatt-Gimblett 1989; Mullen 1992) lisäksi kodin ja materiaalsen omaisuuden omaelämäkerrallisesta kuratoinnista (ks. Morgan ja MacDonald 2020). Kodin esineiden kuratointi on haastavaa, työlästä ja aikaa vievää emotionaalista työtä (ks. Löfgren 2015; Kinnunen 2017; Kajander ja Koskinen-Koivisto 2024). Sen ympärille on viime aikoina syntynyt monenlaisia ilmiöitä ja trendejä, kuten esimerkiksi konmaritus ja minimalismi, ja esineiden läpikäyntiin ja valintaan on erilaisten oppaiden lisäksi tarjolla myös ammattijärjestäjien maksullisia palveluita (ks. esim. Kilroy-Marrac 2016). Keruun kysymykset selvästi kannustivat vastaajia pohtimaan kodin järjestämisen prosesseja sekä hahmottamaan yksittäisten omaelämäkerrallisesti merkityksellisten esineiden tarinoita. Esittelemme seuraavaksi keruun kysymyksiä, vastaajia sekä aineiston analyysiä. Tämän jälkeen analysoimme aineiston keskeisiä teemoja, joita ovat kodin tärkeät esineet, niihin liittyvä ajankulku, tunteet ja jatkuvuus sekä esineiden karsiminen. Lopuksi käymme läpi keskeiset johtopäätökset ja pohdimme kuratoinnin näkökulman tuottamia tuloksia ja hyödyntämistä jatkotutkimuksessa.

Aineisto ja lukutavat

Analysoimme artikkelissamme yhdessä SKS:n kanssa toteutetun Elämäni esineet -keruun omaelämäkerrallisia tekstejä. Keruu toteutettiin yhteistyössä SENSOMEMO-hankkeemme¹ kanssa. Keruun saatetekstissä pyysimme kertomaan, mitkä esineet ovat vastaajille erityisen tärkeitä ja miksi. Jaoimme pääkysymyksen neljään alateemaan. Ensimmäisessä kysyimme esineiden säilyttämisestä, valikoimisesta, esillä pitämisestä ja varastoimisesta. Toisessa alateemassa pyysimme kokemuksia muistoesineistä ja siitä, millaisiin elämänvaiheisiin tai paikkoihin nämä liittyvät. Tässä osiossa kysyimme myös esineisiin liittyvistä aistimuistoista, eli siitä millaisia ääniä, tuoksuja, koskettamista tai visuaalisuutta esineisiin liittyy. Kolmas osio käsitteli kodikkuutta ja sitä, millaiset esineet ovat toivottuja ja tervetulleita omaan kotiin ja mitkä taas ovat ei-toivottuja tai hankalia. Viimeinen osio käsitteli hylättäviä tai turhia esineitä ja sisälsi kysymyksiä esineiden kierrättämisestä ja hävittämisestä. Lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus lähettää arkistolle esinekuvia.²

Keruuvastauksia saapui 94, mutta osa vastaajia oli lähettänyt kaksi vastausta. Yhteensä vastaajia oli 88 (76 naisia, 12 miehiä). Valtaosa vastaajista (41 henkilöä) oli 1940- ja 1950-luvuilla syntyneitä naisia. Vastaajien ikähaarukka oli kuitenkin laaja. Vanhimmat vastaajat olivat syntyneet 1930-luvulla ja nuorin vastaaja 2000-luvulla. Meillä ei ole tietoa Elämäni esineet

1 SENSOMEMO 2020–2024: Materiaaliset ja aistimelliset muistot: tutkimus omaelämäkerrallisesta materiaalisuudesta. Suomen Akatemia, päätösno 334247.

2 Arkistoon saapui 100 esinekuvaa, mutta tässä aineistossa keskityimme teksteihin.

Hieman vastaavaa muistitietoaineiston tarkastelua laskennallisella analyysimenetelmällä ovat käsitelleet Riikka Taavetti ja Anne Heimo (2022). Heidän mukaansa korpusanalyysimenetelmät ovat vielä melko harvinaisia muistitietotutkimuksen aineistojen tulkinnassa, mutta niitä hyödyntämällä on mahdollista löytää "sellaisia tekstin elementtejä, joihin lukija ei välttämättä kiinnitä huomiota ja näin auttaa tutkijaa tunnistamaan analyysille hedelmällisiä kohtia" (mts. 254). Tästä lähtökohdasta tarkastelimme myös omaa aineistoamme. Työkalu auttoi meitä selkiyttämään sekä sitä, millaisia esineitä kirjoittajat nostivat esille, että sitä, kuinka tyypillisiä nämä olivat koko aineistossa. Tyypillisuus toi kiinnostavasti esille vastausohjeisiin sisällytettyjen kysymysten ohjaavan vaikutuksen. Huomasimme esimerkiksi, että Voyant Toolsin löytämät tyypillisimmät esinekategoriat, kirjat ja kirjahylly, oli mainittu keruun ensimmäisessä temaattisessa osiossa, jonka otsikko oli "säilytettävät esineet ja säilytystavat". Tarkastelemme analyysiosiossa lisää kysymyksen ohjaavaa vaikutusta ja siihen liittyviä vastauksia.

Nähdäksemme määrällinen hahmottelu ja visuaalinen työkalu antavat myös viitteitä tavoista jäsentää kodin esineistöä ja arvostuksista ja merkityksistä, joita yksittäisiin esineisiin sekä esinekokonaisuuksiin liittyy. Tarkastelimme näitä merkityksiä syvällisemmin analyysin toisessa vaiheessa, jossa kävimme aineiston läpi temaattisesti löytämiämme esinekategorioita ja keruukutsun teemoja seuraten. Tarkastelimme esineisiin liitettyjä menneen elämän kerrostumia, elämänvaiheita, ihmissuhteita ja muistoja. Pohdimme niiden yhteyttä omaelämäkerrallisiin aikakerrostumiin ja perhehistoriaan eli siihen, miten mainitut esineet liittyvät kertojan tai hänen perheensä ja sukunsa aiempaan elämään ja nykyiseen elämänvaiheeseen. Tätä kautta tulkitsemme, kuinka erilaisista esineistä tulee omaelämäkerrallisia ja kuinka osa näistä esineistä merkityksellistyy erityisiksi ja vaalituksi kodin elementeiksi.

Hyödynnämme analyysissa myös kodin kuratoinnin näkökulmaa eli prosessia, jossa kodin esineiden merkitystä valikoidaan ja arvioidaan ja niiden säilyttämistä harkitaan (ks. Morgan ja MacDonald 2020). Yksi osa tätä prosessia on esineisiin liittyvien tarinoiden hahmottaminen, joka toteutui aineistossamme keruuseen vastaamisena. Keruu siis toimi herätteenä pohtia esineisiin liittyviä omaelämäkerrallisia merkityksiä, ja on mahdollista, että tarinat hahmottuivat vastatessa ja että toisessa yhteydessä ne saisivat toisenlaisia merkityksiä. Keruukutsu ohjasi siis vastaajia pohtimaan ja valikoimaan keruun teemoihin sopivia esineitä. Tämä kuratoinnin hetki sai vastaajat kiinnittämään esineisiin valikoivaa ja arvottavaa huomiota.

Oman kodin tuntu ja tärkeät esineet

Elämäni esineet -aineistossa kodin erilaiset esineet ja niiden kerrostumat tulivat esille omaelämäkerrallisissa kirjoituksissa, jotka koskivat vastaajien aiempia ja nykyisiä koteja (lapsuuden- ja nuoruudenkoti, ensimmäistä omaa kotia ja niin edelleen) sekä niissä esillä ja käytössä olleita esineitä. Yksittäisistä esineistä eniten mainintoja aineistossa keräsivät kirjat (42 mainintaa) ja kirjahyllyt (29 mainintaa). Tulos oli mielestämme hieman yllättävä, sillä emme olleet ajatelleet erityisesti painottaneemme näitä esineitä keruun kysymyksissä. Voyant Toolsin tuottaman tuloksen perusteella kuitenkin oivalsimme, että olimme luoneet keruukutsun ensimmäisestä alaosiosta teeman, jonka pohjalta vastaajien oli helppoa lähteä liikkeelle nimenomaan kirjahyllyjen kautta. Kysyimme osiossa "Säilytettävät esineet ja säilytystavat": Millaisia esineitä pidät esillä kotonasi? Entä mitä säilytät kaapeissa ja varastoissa? Onko sinulla levy- tai kirjahylly? Lisäksi osio sisälsi kysymyksiä valikoinnista ja koriste- ja muistoesineiden esillä pitämisestä.

Vastaajat kirjoittivat teksteissään sekä kirjoista yleensä että kirjahyllyistään. Hyllyt olivat paikkoja, joihin esineitä ja esinesommitelmia asetetaan kodeissa näkyville. Tässä aineistossa monet puhuivatkin usein juuri kirjahyllystä, jossa saattoi olla kirjoja, mutta jonka tehtävä oli usein koota yhteen muutakin kodin esineistöä. Valokuvat olivat keruun viidenneksi yleisin esinekategoria (20 vastaajaa), ja ne mainittiin toistuvasti juuri kirjahyllyjen yhteydessä, jossa ne olivat albumeina hyllyssä tai kehyksissä esillä. Läheisiä esittävät valokuvat ovat erityisen tärkeitä, kun henkilöt ovat poissa ja kaukana, mutta valokuvien kautta ikään kuin läsnä (ks. Alonso Rey 2016; myös Savolainen, Lukin ja Heimo 2020). Jotkut vastaajat kuvailivat hyllyissä esillä olevia esineitä erilaisten käyttö-, koriste-, muisto- ja perintöesineiden kokoelmaksi. Hyllyt toimivat sekä säilytystilana että sisustuselementteinä. Lisäksi niihin kerätyt ja esille asetetut asetelmat ilmensivät elettyä elämää, elämän piiriin liittyviä aktiviteetteja ja sosio-materiaalisia verkostoja.

Huoneeni pieni lattiasta kattoon ylettyvä kirjahylly on täynnä vain minulle tärkeitä kirjoja. Romaaneja siinä on alle kymmenen. [...] Yksi hylly on antologioita, joissa on omaa tekstiäni. Tärkeitä ovat myös kymmenet Ifolor-kirjat. Osa on perinteistä perheen historiaa. Lisäksi omista teksteistä tehtyjä kirjoja. Siis kirjoja, joiden painosmäärä on yksi. On hyllyssäni myös monta taidekirjaa sekä puuvartisia kasveja käsitteleviä teoksia. (Vastaaja 1, M1949)⁴

Yksi hyllyllinen, joka oikeastaan on kirjahylly, ruokasalimme päädyssä, on täynnä kaikkea muuta kuin kirjoja. Astiat eivät mahtuneet keittiön kaappeihin, joten isoäidiltä saatu Arabian sarja on kirjahyllyn kaapeissa ja kulhot esillä hyllyssä. Kaikenlaisia kynttiläkippoja on kertynyt, ne ovat hyllyssä saatavilla heti kun haluan käyttää, samoin messinkiset kynttilänjalat, mummolasta nekin. (Vastaaja 43, N1971)

Kirjahyllyssä on myös tärkeimmät valokuvamme. Niissä on sukulaisia ja kummilapsia. Koska näen heitä harvoin niin on tärkeää, että on valokuvia näkyvillä. Näiden lisäksi hyllyiltä löytyy myös koriste-esineitä, jotka ovat suurelta osin mieheni tuomia. Hän on saanut niitä sukulaisiltaan. Kirjahyllyn alakaapeissa ovat lautapelimme ja valokuvamme. (Vastaaja 71, N1975)

Vastaajista suurin osa oli sukupolvea, joka oli oppinut kuluttamaan kirjallisuutta painetuista kirjoista. Heistä monet myös mainitsivat kirjat heille tärkeinä esineinä. Kirjat tosin miellettiin myös hankaliksi esineiksi, joista on vaikea päästä eroon. Toisinaan kirjainnointi liittyivät nimenomaan muisteluun; esineisiin, joita oli joskus ollut enemmänkin mutta joista oli haluttu luopua. Vastauksissa kirjat kuvattiin myös helposti kertyviksi ja tilaa vieviksi esineiksi, joiden hävittäminen tuntui pahalta mutta joille oli myös vaikeaa löytää ottajia. Aineistossa oli mainintoja kirjojen kierrättämisestä ja hävittämisestä. Osa kertoi heittävänsä kirjoja pois repimällä kannet sekajätteeseen ja viemällä sivut paperinkeräykseen,

Kuva 2: Kirjahylly, jossa omaelämäkerrallisten esineiden sommitelmia. Kuva Eerika Koskinen-Koivisto 2022.

4 Vastaajista ilmoitetaan syntymävuosi ja sukupuoli (M/N) silloin kun vastaaja on sen ilmoittanut. Silloin kun vastaaja ei ole näitä ilmoittanut, käytetään kysymysmerkkiä. Tarkan syntymäajan puuttuessa ilmoitetaan syntymäajan vuosikymmen, mikäli se ilmenee tekstistä.

vaikka se ei tuntunut hyvältä (1:M1949, 41:N1971, 51:M1963, 75:N1948). Teemat olivat kirjojen merkityksiin, statuksen muutokseen ja kierrätykseen liittyen osittain samoja kuin SKS:n ja Suomen Kirjahistoriallisen Seuran vuonna 2014 keräämässä Elämää lukijana -aineistossa (ks. Kajander 2020). Poistettavien kirjojen käsittely liittyy myös yleisemmin tapoihin kuluttaa ja kierrättää esineitä. Aihetta tutkineet etnologit ja antropologit ovat huomauttaneet, että kierrätykseen päätyy esineitä, jotka ovat tärkeitä ja joihin liittyy tunteita ja tarinoita (ks. esim. Herrmann 2015; Bohlin 2019). Tällaisista esineistä luopumista helpottaa ajatus, että esine saa uuden, hyvän ja välittävän kodin (Bohlin 2019). Käytettyjä esineitä myös hankitaan usein sillä perusteella, että niillä on oma tarina ja niihin liittyy elettyä elämää ja historiaa (Hermann 2015).

Kirjahyllyn ohella aineistossa käsiteltiin myös muita huonekaluja kodin tärkeinä esineinä. Nämä yhdistyivät keruukutsun ensimmäiseen teemaan ja kysymykseen siitä, millaisia esineitä kodissa on esillä. Vastaukset liittyivät myös keruun kolmanteen teemaan "kodikkuus", jossa kysyimme kodin tunnelmasta ja viihtyisyydestä. Huonekaluihin liitettiin ajatuksia läheisistä ihmisistä, eri elämänvaiheisiin liittyviä muistoja ja ajan kulkua. Aineistossa oli mainintoja esimerkiksi pöydistä ja tuoleista, keikutuoleista, piirongeista, sohvista ja nojatuoleista sekä muistoja niiden hankkimisen hetkistä, esimerkiksi puolison kanssa yhdessä tehdyistä huonekaluvalinnoista (14:N1956). Kirjoituksissa mainittiin myös huonekaluja, jotka olivat joko itse tehtyjä tai läheisten tekemiä (esim. 1:M1949, 19:N1939, 26:N1947, 75:N1948). Huonekaluihin liittyykin usein sukuun, juuriin ja suvun historiaan ja vaiheisiin kytkeytyviä merkityksiä (ks. Nylund Skog 2013). Tutkimusaineistossamme erityisen tärkeinä perintönä saadut huonekalut, jotka olivat kuuluneet jollekin läheiselle tai joihin liittyi suvun historiaa. Esimerkiksi isän tekemä pöytä (6:N1948), isoisan tekemä liinavaatekaappi (21:N1951), vanhemmilta peritty piironki (10:N1940-luku?), anopin keikutuoli (47:N1953) ja lapsuudenkodin nojatuolit (3:N1951) mainittiin tärkeinä ja yhä käytössä olevina kodin huonekaluina.

Huonekalujen lisäksi vastaajat kertoivat rakentavansa kodin viihtyisyyttä tauluilla (24 mainintaa), jo mainituilla valokuvilla (20 mainintaa) sekä erilaisilla tekstiileillä ja koriste-esineillä kuten kynttilänjaloilla, matkamuuistoilla tai lasifiguureilla. Myös näiden esineiden tärkeys ja merkitys rakentuivat toistuvasti suhteessa läheisiin ihmisiin ja muistoihin esineen alkuperästä. Pienten koriste-esineiden kohdalla kyse oli usein lahjoittajasta ja lahjansaantihetkestä. Osa vastaajista kertoi esimerkiksi, kuinka esineisiin liittyvät muistot saivat esineen tuottamaan kotiin viihtyisyyttä sen sijaan, että kodin esinevalinnat olisivat esimerkiksi käytännöllisiä tai esteettisiä:

En hanki muotitavaroita, haluan kotini olevan itselleni mukavan ja viihtyisän, muutama vanha esine luo kotoisan tunnelman. Työhuoneessani on pienehkö soikea pöytä, jonka ostin päästyäni työhön ja muuttaessani omaan asuntoon 65v. sitten. Sen päällä on noin viiden litran vetoinen puinen vanteilla koossa pysyvä äidin vanha voinpesupyty. (Vastaaja 24, N1930-luku?)

Rakkaimmat koriste-esineet ovat perittyjä 50-luvun lasiesineitä. Ne ovat näkyvillä vitriinissä. Samoin niiden seuran on päätyntä muutama uudempi designesine. En voi myöskään luopua rakkaalta edesmenneeltä ystävältä saadusta keramiikkamaljakosta, vaikka se ei ole yhtään omaa tyyliäni. Se on rakas muisto hänen viimeiseltä syksyltään. Täydellisyys ei kotona ole tärkeintä, vaan lämpö ja tunnelma. (Vastaaja 6, N1948)

Olemme mieheni kanssa ostaneet sellaisia huonekaluja, jotka toimivat hyvin, tuoleissa on hyvä istua. Tauluja on hankittu jos ne ovat miellyttäneet meitä. Ei mitään kalliita. Hyvä tunnelma tulee kun huoneessa on esineitä jotka ovat "meidän näköisiä". Huoneissa on sekaisin uusia kalusteita ja perittyjä. En voisi asua sellaisessa asunnossa joka on sisustettu tosi minimaalisesti. Tunnen olevani

ns. tavaraonnellinen, kun ympärillä on minulle tärkeitä esineitä. Tuntuu kuin niihin liittyvät henkilöt olisivat läsnä. (Vastaaja 14, N1956)

Yksittäisiin esineisiin liitettiin usein jokin tietty muisto tai tarina, mutta aineiston tyypillisimmät tai useimmin mainitut esineet olivat osa kokonaisuutta. Oman näköinen ja viihtyisä koti muodostui sekä kirjahyllyyn kootuista että laajemmin kodin sisustukseen liittyvistä sommitelmista.

Esillä olevat esineet ja ajan kulku

Antropologi Janet Hoskinsin (1993) mukaan esineet voivat olla henkilökohtaisesti merkittäviä ja elämäkerrallisia sekä historiallisia esineitä (*historical objects*), jotka ylläpitävät kollektiivisia muistia. Tämän ryhmittelyn pohjana on ranskalaisen filosofin Violette Morinin (1969) jaottelu henkilökohtaisesti tärkeisiin (*biographique*) elämässä mukana kulkeviin esineisiin ja korvattavissa oleviin, teollisesti valmistettuihin hyödykkeisiin (*protocolaire*), joihin ei muodostu läheistä suhdetta vaan joilla on pelkkää käyttöarvoa. Tämä jako hyödykkeiden ja merkityksellisten esineiden välillä korostaa teollisen ajan ja markkinatalouden esinemaailmaan tuomia muutoksia ja erottaa yksilölliset merkitykset yleisistä tarpeista. Lisäksi se osoittaa, että esineillä on erilaisia elämänkaaria ja että siinä missä jotkut esineet vaihdetaan uusiin, toiset esineet vanhenevat omistajiensa mukana. Kiinnostavaa on, miksi tietyistä esineistä tulee merkityksellisiä, miksi niitä säilytetään ja mikä kytkee ne omistajiinsa niin tiiviisti.

Elämäni esineet -aineiston vastauksissa ilmeni, kuinka teollisesti massoina tuotetuista tiettyjen aikakausien suosikeista ja ikonisista esineistä on saattanut muodostua omaelämäkerrallisia. Erilaiset koriste-esineet, merkkituotteet ja etenkin astiat mainittiin esineinä, joita pidettiin tärkeinä ja joihin oli "tarttunut" omaelämäkerrallisia merkityksiä. Tarttuminen on feministisen kulttuurintutkijan Sara Ahmedin (2010) lanseeraama ilmaisu esineen ja ihmisen välisille affektiivisille suhteille ja erityisesti esineiden herättämille positiivisille tunteille. Tarttuminen kuvaa tulkintamme mukaan vaikuttavuutta, johon liittyvät vahvasti aistimelliset ja esteettiset mieltymykset. Ne puolestaan ovat kytköksissä kulttuurisiin malleihin ja ideaaleihin.

Yksi aineistossa toistuvista teollisista ja kollektiivisista mutta samalla henkilökohtaisista ja tarttuvista esineryhmistä ovat 1930–1970-lukujen suomalaiset käyttö- ja designesineet. Vaikka näitä ei mainittu keruukutsussa, vastaajat nimesivät tunnettuja merkkejä ja esineitä jopa niin usein, että aineiston tyypillisin tuotemerkki, Arabia, oli sanalistan neljänneksi toistuvin sana (21 mainintaa). Myös Marimekon, litalan, Kupittaaan saven ja Riihimäen lasin tuotteista oli useita mainintoja. Sekä käyttö- että taidekeramiikkaa valmistaneen Arabian posliinitehtaan keskeinen merkitys näytti liittyvän esineiden yleiseen arvostukseen, esineiden ikään ja niihin liittyneisiin läheisiin ihmisiin, sillä "arabiat" olivat usein perittyjä (esim. 21:N1951, 47:N1953, 58:N?, 75:N1948). Maininnat liittyivät samanaikaisesti keruukutsun kolmeen teemaan: säilytettäviin ja esillä pidettäviin esineisiin, muistoesineisiin ja kodikkuuteen.

[Lapsuuden esineistä] tärkein on Arabian keramiikkaa oleva seinälautanen. Sen halkaisija on 42cm ja aiheena on kauris mielikuvituksellisen kukkivan puun alla. Reunoilla on leveä ruskea ja kaksi kapeaa vihreätä raitaa. Aikoinaan HS:ssa oli taiteilijan nimikin, mutta olen sen lehtileikkeen hukannut. Lautanen oli äitini aarre. Hän oli siihen aikoinaan uhrannut koko kuukausipalkkansa. Hänen kuoltuaan sain sen sisarusteni luvalla itselleni. (Vastaaja 11, N1940)

Säilytän Arabian ruoka-astioita jotka ovat piippuleimalla varustettuja, joten melko vanhoja. Ne ovat mieheni isän sisaren jäämistöä. Niihin kuuluu syviä ja matalia lautasia, iso liemikulho, erikokoisia tarjoiluastioita, kastikekulho. Olen ostanut myöhemmin Savonlinnan torilta samaa sarjaa olevan pyöreän tarjoiluvadin. Omasta lapsuudenkodistani on myös minulla Arabian astioita: kahvikannu, sokerrasia ja maustepurkkeja. Maustepurkit äitini on ostanut nuorena naisena työskennellessään kaupan myymälässä. (Vastaaaja 75, N1948)

Kotimaisten astioiden, maljakoiden ja keramiikan arvostus kertoo paitsi suomalaisesta yhteiskulttuurista, myös siihen liittyvän kulttuurisen kuvaston pysyvyydestä. Vastajaat jäsenivät usein aikaa ja omia elämänvaiheitaan sijoittamalla perittyjä, hankkimiaan tai lahjaksi saamiaan merkkituotteita eri vuosikymmenille. Useimmin mainitut vuosikymmenet olivat 1950- ja 1970-luvut, joilla viitattiin esineen valmistus- ja hankinta-aikaan. Lasi- ja posliinesineisiin liitetään taloudellisia arvoja, ja ne ovat olleet osoitus pärjäämisestä ja sosiaalisesta noususta, joilla on ollut keskeinen merkitys erityisesti sodan jälkeisten sukupolvien elämässä (ks. Heinonen 1999). Kuten lainauksissa edellä, kontrastit niukkuuden ja varakkuuden välillä mainittiin usein edellisten sukupolvien ja vanhempien perheenjäsenten kokemusten kautta, ja niihin liittyvät tarinat ja tunteet ovat edelleen merkityksellisiä. 1900-luvun modernisoituvan esinemaailman lisäksi teksteissä oli mainintoja esimerkiksi 1800-luvulta säilyneistä esineistä, joihin lukeutuu muun muassa astioita, kankaita tai huonekaluja sekä agraareja käyttöesineitä (21:N1951, 26:N1947, 65:N1946, 93:N1958). Näillä suvun muistoesineillä rakennettiin historian pitkiä kaaria ja jatkumoit, joilla on merkitystä yksilölle ja hänen identiteetilleen myös nykyajassa.

Tulkintamme mukaan keramiikka-astiat ja designesineet kestivät vastaajien mielestä aikaa, eikä rapistuminen tai käytössä kulumisen vähentänyt niiden arvoa. Esineen tuotemerkin status yhdistettynä astiaan liittyviin ihmisiin tai muistoihin esimerkiksi yhteisistä ruokahetkistä tuottivat omaelämäkerrallisesti arvokkaan esineen, joka sai olla kodissa näkyvillä ja/tai käytössä. Esineisiin liittyvät menneisyyden kokemuksista kertovat jäljet, niiden materiaaliset ominaisuudet ja niihin liittyvät aistimuistot tuovat kadonneen maailman ja menneen elämän ruumiilliset kokemukset osaksi nykyisyyttä (ks. Koskinen-Koivisto 2022; Povrzanović Frykman 2024, painossa). Esineet voivat olla väylä muisteluun (ks. Savolainen, Lukin ja Heimo 2020), mutta niiden läsnäolo on myös olennainen osa omaelämäkerrallista muistia. Kiinnostava esimerkki tästä on chileläisen kulttuurien tutkijan Tõmas Errázurizin (2019) analyysi hänen iäkkään, varhain leskeksi jääneen isoäitinsä kodista, jonka huonekaluista ja tiloista isoäiti huolehti tunnollisesti niin pitkään kuin pystyi ja joka siten pysyi muuttumattomana usean vuosikymmenen ajan. Isoäidin vanhetessa ja hänen liikuntakykynsä kavetessa koti rapistui ja vanheni hänen mukanaan. Errázuriz analysoi isoäitinsä esinesuhdetta rakkaussuhteena ja osoittaa, kuinka omaelämäkerralliseen materiaalisuuteen ja erityisesti merkityksellisiin esineisiin latautuu huolenpitoa ja tunteita sekä metaforinen suhde ajan kulumiseen. Errázuriz myös pohtii ajan kulun ja ajallisuuden ymmärtämisen yhteyttä kodin materiaalisuuteen ja sen muuttumiseen (ks. Errázuriz 2024b). Materiaalisuuteen sisältyy muistojen ja menneen maailman kaikuja lisäksi myös uusia tulkintoja, sillä esineet ja rakennukset jatkavat usein elämää seuraavien sukupolvien käsissä ja uudet käyttäjät liittyvät niihin uusia merkityksiä.

Keruuaineistomme osoittaa, että kodin esineisiin liittyvät aikakerrostumat sekä esineiden vaaliminen ja säilyttäminen tuottavat myös ristiriitaisia tunteita. Elämäni esineet -keruun tekstien kirjoituksissa esiintyi runsaasti pohdintaa ajan kulumisesta ja eri elämänvaiheista myös aivan toisenlaisen esinetyypin kohdalla. Vanheneva tai jo vanhentunut teknologia

liittyi keruun kohtaan, jossa käsiteltiin säilytettäviä ja esillä pidettäviä esineitä. Lisäksi nämä pohdinnat liittyivät hylättäviin ja turhiin esineisiin. Omaelämäkerrallisuus ilmeni mainintoina sinänsä tärkeiksi koetuista, esimerkiksi musiikkia sisältävistä esineistä. Erityisesti CD:t (12 mainintaa), LP:t (10 mainintaa), DVD:t (4 mainintaa), VHS:t (5 mainintaa) ja C-kasetit (2 mainintaa) nostettiin esille. Näiden käyttö ja rooli kirjoitushetken elämänvaiheessa vaihteli eri vastaajien kesken. Kirjoittajat kertoivat, että CD-levyjä lojui heidän kaapeissaan muiden vähällä käytöllä olevien esineiden kanssa (34:N1989) tai ne olivat yhä käytössä ja esillä omassa levyhyllyssään (20:N1969). Yleisimmin levy- tai kasettiformaatin maininneet kertoivat käyttävänsä niitä yhä, mutta vastauksissa oli myös vanheneviin tai rikkinäisiin laitteisiin ja luopumiseen liittyvää pohdintaa (14:1956, 17:M1962, 59:N?). Striimauspalveluihin siirtynyt vastaaja puolestaan muisteli DVD-levyjä ja VHS-kasetteja esineinä, joilla oli aiemmin tärkeä merkitys. Hän yhdisti näihin aistimuistoja, esimerkiksi koteloiden avaamisen ja nauhurin hurinan äänet (45:N1989). Hänelle vanhentunut teknologia oli osa muistoja, vaikka itse esineet eivät olleet enää läsnä arjessa. Eräs toinen vastaaja kertoi, ettei hän haluaisi luopua VHS-kaseteistaan, vaikka nauhuri oli rikki. Hän kertoi kasetteihin liittyvän muistoja erityisesti lapsenlapsista, jotka olivat olleet kiinnostuneita kyseisestä, heille erikoisesta videoformaattista (93:N1958).

Teknologia ja erilaiset sähköiset ja digitaaliset esineet ovat historiallisia esineitä, jotka toimivat esimerkiksi museoiden kokoelmissa ja näyttelyissä oman aikakautensa edustajina ja joihin liittyy sekä jaettuja että henkilökohtaisia muistoja. Ne ovat myös osa omaelämäkerrallista esinemaailmaa, mutta eivät yleensä merkityksellisty samalla tavoin yhteiseksi perheen ja suvun historian muistoesineiksi kuin esimerkiksi yllä mainitut sukupolvelta toiselle kulkeutuneet huonekalut, jotka vanhenevat käytössä. Sen sijaan ne kiinnittävät huomion eri elämänvaiheisiin, hetkiin ja tilanteisiin. Kuten kirjoihin (ks. Kajander 2020), myös teknisiin laitteisiin liitetään usein ruumiillisia muistoja katselun, kuuntelun, hankkimisen tai esimerkiksi käsissä pitämisen hetkistä, ja niihin yhdistetään erilaisia aistikokemuksia, kuten värejä, tuoksuja ja lämpöä (ks. Suominen 2011).

Äänilevyt ja videot ovat myös esineitä, jotka sisältävät tietyn aikakauden kulttuuria ja sen aineellisia ja aineettomia tuotteita. Kun tarjolla on vaihtoehtoisia tapoja saavuttaa kyseisiä tuotteita ja kulttuurin muotoja, omistaja voi valita, heittäkö alkuperäisen esineen pois vai säilyttääkö sen. Tutkimusaineistossamme ilmeni, että valinta ei ole aina helppo, vaan se voi olla myös hämmentävä ja ristiriitainen. Vastaajat olivat tehneet luopumisen päätöksiä esimerkiksi myymällä soittimen ja kaikki äänilevyt pois jättäen kuitenkin pari tärkeintä levyä muistoesineiksi (59:N?, 21:N1951). Levyt liikkuiivat näin käyttö- ja muistoesineiden välimaastossa. Ne ovat esimerkki esineistä, jotka ovat teollisesti tuotettuja ja voivat olla varsin merkityksettämiä mutta joihin saattaa myös tarttua omaelämäkerrallisesti tärkeitä merkityksiä, jotka vaikuttavat päätöksiin esineen käsittelystä, esillä pitämisestä, säilyttämisestä tai pois heittämisestä.

Tunteet, läheisyys ja jatkuvuus omaelämäkerrallisissa esineissä

Aineistomme keruukutsun toinen ja kolmas teema käsittelivät tärkeitä muistoesineitä ja kodikkuutta. Näihin teemoihin yhdistyivät nähdäksemme vastaukset, joissa korostettiin kodin erityisen merkityksellisiä ja vaalittuja esineitä. Näillä oli tyypillisesti yhteys läheisiin ihmisiin ja usein erityisesti lapsuudenkodin ympäristöön, sen materiaalisuuteen ja aistimaailmaan sekä sosiaalisiin suhteisiin (ks. myös Huhn 2018; Koskinen-Koivisto 2022). Esineiden,

ruumiillisten kokemusten ja tunteiden yhteys on vahva nimenomaan lapsuudenmuistojen kohdalla, sillä lasten kokemusmaailma on voimakkaasti sidoksissa lähiympäristöön ja aisteihin (ks. Povrzanović Frykman 2016b). Esineen koskettaminen ja/tai muistelemine voi tuoda esiin aistimuistoja, jotka eivät välttämättä ole tietoisia (ks. Koskinen-Koivisto ja Seitsonen 2019). Tällaiset eloisat muistot (*flashbulb memory*, ks. Pillemer 1998) ovat usein kauaskin lapsuuteen sijoittuvia, eikä niitä välttämättä ole puettu sanalliseen muotoon.

Aineistossa kerrotut lapsuusmuistot liittyivät esimerkiksi arjen mukaviksi koettuihin tilanteisiin, kuten perheen yhteisiin kahvihetkiin kahvimyllyjen (5 mainintaa) ja kahvipannujen (4) kautta. Niiden yhteydessä kerrottiin myös aistimuistoista. Jotkut kuvailivat esimerkiksi kahvimyllyn ääntä ja kahvin tuoksua (10:N1940-luku?, 14:1956, 65:N1946). Vastauksissa kerrottiin myös lapsuuden leikkeihin kuuluneista esineistä. Koostamassamme sanalistassa oli useita näihin liittyviä ilmaisuja kuten nukke (7), lastenkirja (7), lelu (5), pehmolelu (3), nalle (4), vauvanukke (3) ja nukensänky (3). Yhteenlaskettuina lapsuuden esineet olivat siis aineistossa varsin yleisiä. Sanat liittyivät itse leikkien lisäksi lelun saamisen hetkiin, erityisesti jouluhin ja syntymäpäiviin, sekä lahjan antajiin (8:N1953, 17:M1962, 34:N1989, 70:N1955). Tärkeiden esineiden kautta myös jaettiin suvun ja menneisyyden tarinoita muille, esimerkiksi lapsenlapsille (32:N1950, 36:N1943).

Esineiden läsnäolon ymmärrettiin myös voivan tuottaa turvallisuuden ja läheisyyden tunteita. Jotkut vastaajat yhdistivät esineiden herättämiin tunteisiin käsien kosketuksen ja sitä kautta syntyvän yhteyden, hoivan ja läsnäolon tunteen. Eräs vastaaja esimerkiksi kertoi, kuinka hänen isälleen kuuluneessa työkalussa, nykyisin vastaajan säilyttämässä muistoesineessä, on säilynyt tunne käyttäjänsä kosketuksesta. Hän myös piti toisinaan käsissään pieniä vaatteita, jotka olivat kuuluneet aikoinaan hänen omille lapsilleen, mikä sai hänet muistamaan "vauvan tunnun". Vaatteiden koskettaminen muistutti häntä myös siitä, että hän oli ollut lapsilleen hyvä äiti. (39:N1960.) Toinen vastaaja, tyttärensä menettänyt äiti, kertoi saavansa lohtua "kuin pikkulapsi" pitäessään käsissään tyttärelle kuulunutta t-paitaa (46:N1963).

Kahvimyllyt, lelut ja lohtuesineet muistuttavat affektiivisista suhteista ja huolenpidosta. Niiden kautta rakennetaan myös jatkuvuuden tunnetta. Jotkut ilmaisivat toiveen tärkeiden esineiden siirtymisestä seuraavalle sukupolvelle (10:1940-luku?, 39:N1960, 7:M1989). Esineiden kautta paitsi rakennettiin viihtyisyyttä, myös kannateltiin muistoja itselle tärkeistä ja rakkaista ihmisistä sekä muistoja itselle tärkeistä asioista, joiden toivottiin siirtyvän eteenpäin ja jäävän elämään (ks. myös Koskinen-Koivisto 2022). Osalla vastaajista oli esimerkiksi lapsuuden kodista saatu kahvimylly yhä käytössä arjen kahvinkeiton tilanteissa tai lapsuuden lelut seuraavan sukupolven lasten leikeissä, mikä kertoo jatkuvuuden rakentamisesta ja yhteyden ylläpitämistä menneeseen. Lapsuuden esineiden lisäksi vastauksissa toistuvat lapsuusmuistot omista, kirjoitushetkellä jo edesmenneistä vanhemmista arkisissa toimitaan. Aineistossa kerrottiin esimerkiksi rukeista ja kirnuista, jotka vastaajat yhdistävät äitiin ja muistoihin menneestä elämäntavasta:

Alakerrassa on äidin rukki. Se on konkreettinen muisto äidistäni, joka oli syntynyt vuonna 1907. [...] Ihailen äitiäni, joka oppi kehräämään, ompelemaan, kutomaan ja virkkaamaan aikuisiällä. (Vastaaja 33, N1945)

Kirnun sain äidiltä ja kulki mukanani pitkään. Mökin tyttönä olin auttanut äitiä kirnuamisessa kesälomalla. Itketti usein, kun voita ei tahtonut tulla. Kirnun paikka nyt on Vantaalla. Miniä ja poikani

ihastuivat siihen. Käydessäni heidän luonaan olen kertonut lapsenlapsille, miten se "toimii". (Vastaaja 36, N1943)

Äidilläni oli tämä aarre, jolla hän kehräsi meille kaikille lapsille sukkalankaa. Minua harmittaa, etten opetellut kehräämään, vaikka olisin halunnut. [...] Rukki on minulle arvokas perintö vanhemmilta. Tuntuu, etten voisi siitä luopua. Ehkä kuitenkin voisin kunnostaa sen ja antaa tyttärelleeni, jos hän sen haluaa. (Vastaaja 69, N1940)

Vastaukset myös kertovat ajan saatossa muuttuneesta esineympäristöstä, jonka muisteluun toisinaan sisältyy ikävästä, kaipauksesta ja nostalgiasta kumpuavia pyrkimyksiä kertoa omasta ja läheisten ihmisten kokemuksista myös seuraavalle sukupolvelle (ks. myös Cashman 2006). Lapsuuteen ja nuoruuteen liittyvät merkitykselliset esineet voivat edelleen olla osa kotia, mutta ne voivat myös olla jo kadonneet ajan saatossa. Omaelämäkerralliseen materiaalisuuteen kuuluvat muistot esineistä ja niiden ympäristöistä, jotka säilyvät ruumiillisessa muistissa ja kertomuksissa ja jotka voivat tulla esiin ja merkityksellisiksi erilaisissa elämäntilanteissa ja tapahtumissa (ks. Koskinen-Koivisto ym. 2024).

Omaelämäkerrallisten esineiden pohtimisen haastavuus, tunnepitoisuus ja voimallisuus näyttivät yllättäneen osan vastaajista. Teksteissä kerrottiin, kuinka keruun aihe oli todella mielenkiintoinen (65:N1946) tai laaja ja suuri (45:N1989). Kysymykset ja niiden myötä esineiden äärelle pysähtyminen olivat tuntuneet samaan aikaan mielekkäältä ja työläältä tehtävältä. Eräs vastaaja kirjoitti oivaltaneensa, että esineet opettivat hänelle jotakin hänestä itsestään ja loivat turvallisuudentunnetta, "pehmenystä" hänen ja maailman välille. Hän ilmaisi, että niiden avulla kodista saattoi luoda turvallisen "pesän". Sama kirjoittaja pohti myös ymmärtäneensä kirjoittaessaan, kuinka hänelle oli ollut helpotus, että perintönä hänelle tullut lapsuudenkoti oli ollut mahdollista myydä pois kalustettuna, irtaimistoineen päivineen. Hänen ei tarvinnut hyvästellä tyhjää taloa, vaan hän sai hyvästellä kodin. Hän kuvasi, miten hänen lähtiessään viimeisen kerran vanhempiensa talosta matot jäivät tuvan lattialle ja kello raskuttamaan seinälle. Hänen mukaansa tämä teki luopumisesta helpompaa. (47: N1953.) Vastauksesta ilmeni, että kodin esinemaailmaan liittyy ristiriitaisia ajatuksia ja tunteita: sekä raskauden ja taakan kokemuksia että toisaalta helpotusta, mikä kuvastaa omaelämäkerrallisen materiaalisuuden monia merkityksiä ja niiden hahmottamisen prosesseja.

Karsittavat esineet ja omaelämäkerrallisuus

Elämäni esineet -keruun neljäs teema käsitteli hylättäviä ja turhia esineitä. Kysyimme, millaiset esineet tuntuvat turhilta, miten niitä myydään, lahjoitetaan, kierrätetään ja hävitetään. Lisäksi kysyimme, millaiset muistoesineet voi säilyttää esimerkiksi valokuvana. Aineiston vastauksissa käsiteltiin tähän osioon liittyen kulutuskulttuuria, esineympäristön muutosta ja esineiden määriä. Aihe poikkeaa aiemmista osioista sikäli, että se ei näy koostamassamme sanalistassa suoraan esinekategorioidena, vaan vastaajat käsitelivät aihetta tekemisen, erityisesti valikoimisen ja kierrättämisen kautta. Vastaajat arvioivat kirjoituksissaan sukupolvien välisiä eroja ja oman elämänsä aikana tapahtuneita muutoksia kuluttamisessa ja esinemaailmoissa sekä esittävät eettismoraalisia pohdintoja tavarapaljoudesta ja esineiden tulevaisuudesta. Pohdinnat tulivat esiin erityisesti kierrätykseen ja kuolinpesien tyhjennykseen liittyvien kokemusten käsittelyssä. Luopuminen liittyi myös pakkoon, esimerkiksi pienempään kotiin muuttamiseen (43:1971, 53:N1966, 59: N?) tai homeongelmakodin hävittämiseen (29:N?) (ks. myös Kinnunen 2017).

Kodin esineitä kuratoitaessa joudutaan kasvokkain epäekologisen ja ylitsepursuavan esinemaailman kanssa. Kuratointiin liittyvässä päätöksenteossa on samanaikaisesti läsnä erilaisia ja toisinaan vastakkaisia arvoja, esimerkiksi järjestyksen ihanteita, muistoja sisältäviä esineitä, joista on vaikeaa luopua sekä epäekologiselta tuntuva ehjien mutta käyttöä vailla olevien esineiden hävittämistä. Kun karsimista on kuitenkin tehtävä, esineiden hävittämisen sijaan pyritään toimimaan eettisesti ja kestävästi oikein kierrättämällä (ks. Bohlin 2019). Aineistossa useat vastaajat kertoivat pyrkivänsä etsimään pois laitettaville mutta ehjille tai käyttökelpoisille esineille kierrätystapoja, oli kyse sitten muisto- tai tunne-esineistä tai erityisiä tunteita herättämättömistä käyttöesineistä tai turhiksi katsotuista tavaroista. He nostivat sopivina kierrätyksen väylinä esille erityisesti kirpputorit, SPR:n, kierrätyskeskukset ja kirjojen kohdalla kirjastojen kierrätysshyllyt (esim. 1:M1949, 6:1948, 14:N1956, 39:N1960, 45:N1989, 91:N?).

Osa vastaajista kertoi käyneensä hiljattain läpi läheistensä kuolinpesän tai -pesien siivouksen ja esineiden valikoinnin joko poistettaviksi tai säilytettäväksi esineiksi. Eräs tätä prosessia kuvannut vastaaja kertoi tyhjentäneensä viisi läheisensä kuolinpesää ja joutuneensa käsittelemään tavaramääriä, joita on ”mahdoton kuvata” (21:N1951). Toinen kertoi tyhjentäneensä tavaroita hamstranneiden vanhempiensa kodin. Hänen mukaansa hävitettäväksi, sukulaisille jaettaviksi ja kierrätykseen tuli esimerkiksi suuria määriä vähän käytettyjä tai vielä avaamattomissa paketeissa olevia vaatteita, pöytäliinoja, kynttelikköjä, maljakoita, koriste-esineitä, kulhoja, joulukoristeita, matkamuuistoja, astioita, matkalaukkuja, salkkuja, käsilaukkuja, koreja, aterimia, kristallikruunuja, lamppeja, tauluja, silmälaseja, silkkihiveja, uusia kahvinkeitinmiä sekä kahvi- ja ruokapakkauksia. Hän kertoi säästäneensä lopulta itselleen vain valokuvia ja ”tunnemuistoa” sisältävän soittorasian. (91:N?) Vastauksissa korostuu turhautuminen esineisiin ja toive esinemäärien järjeistämistä. Osa vastaajista nosti esille kuolinsiivouksen, joka viittaa oman kodin esineiden kuratointiin, tavaroiden vähentämiseen ja siivoamiseen sitä ajatellen, ettei oman kuoleman jälkeen jättäisi suurta esinetaakkaa läheisilleen (ks. Magnusson 2020; myös Kajander ja Koskinen-Koivisto 2024). He toivoivat keskustelua esineiden karsimiseen liittyvästä tunnetyöstä ja toivat esille, että kuolinpesän tyhjennys voi olla emotionaalisesti, fyysisesti ja käytännöllisesti vaikea prosessi. He kertoivat suunnittelevansa kuolinsiivousta, jotta omat läheiset välttyisivät liian kuormittavalta työltä suruaikana (26:N1947, 47:N1953, 93:N1958).

Tutkimus arjen esinesuhteista, materiaalisuudesta ja kierrätyksestä osoittaa, että arjen esinesuhteet ovat affektiivisia ja että sekä esineiden säilyttämiseen että niistä luopumiseen liittyy monimutkaisia sosiaalisia merkityksiä (ks. esim. Herrmann 2015; Bohlin 2019; Kajander ja Koskinen-Koivisto 2024). Liiallisille esinemäärille on useita syitä. Kulutuskulttuuri ei ole kovin vanha ilmiö, ja eri sukupolvien välillä on selkeitä eroja suhteessa kulutukseen ja esineiden kanssa toimimiseen: nuukkuutta lapsuudessaan kokeneet sotasukupolvet pyrkivät säilyttämään esineitä, kun taas seuraavat sukupolvet tuskailevat sekä perittyjen esineiden että oman elämänsä aikana kertyneen esinepaljouden kanssa (ks. esim. Heinonen 1999; Kajander ja Koskinen-Koivisto 2024). Kulutusta ohjaavat erilaiset tarpeet ja toiveet, mutta hankinnat voivat johtaa myös esineiden liialliseen kertymiseen. Juuri tämä vaatii kuratointia, joka edellyttää päätöksiä säilyttämisestä ja luopumisesta. Omaelämäkerrallisella materiaalisuudella on osansa siinä, miksi kuratoinnista voi tulla emotionaalisesti raskas prosessi. Esineistä luopuminen voi olla aikaa vievää ja raskasta fyysisestikin, jos esinemäärät ovat suuria. Luopuminen on kuitenkin vaikeaa myös silloin, kun esineillä on tunnearvoa. Esineisiin liittyvät tarpeet ja toiveet, kuten myös esineiden käyminen turhiksi tai vanhentuneiksi, liittyvät

erilaisiin elämänvaiheisiin ja ajan kulkuun. Omaelämäkerrallisesti erityisen merkityksellisillä esineillä on kyky kannatella muistoja ja tunteita, joten esineen hävittäminen voi tuntua menneisyyden kadottamiselta. Karsintaa on usein kuitenkin pakko tehdä, niin muutoissa kuin muutenkin arjessa. Tähän voivat liittyä kodin tila ja rajat sekä erilaiset ihanteet. Aineistossa nostettiin esille esineiden hävittämisen ja kierrättämisen yhteydessä esimerkiksi trendi-ilmiö Konmari. Ihanteellinen mielikuva siististä, järjestetystä ja esineistä karsituista kodeista näyttäytyy vertailukohteena omaan kotiin. Toiset vastaajat puolustivat kodin suurta esinemäärää, sillä esineet ovat heille tärkeitä. Samalla esineiden karsimisen ymmärrettiin myös olevan tarpeellista (47:N1953, 50:1989, 52: N1950-luku?).

Keruuaineistostamme ilmeni, että esineet ovat usein ristiriitainen osa elämää. Esineet ja niiden paljous ovat keskeisiä elementtejä nykypäivän länsimaisessa (kulutus)kulttuurissa. Elämme runsauden keskellä, ja samalla arjen esinemaailman hallitsemisesta on tullut haastavaa (ks. esim. Kinnunen 2017; Löfgren 2017; Kajander ja Koskinen-Koivisto 2024). Tähän haastavuuteen liittyy paitsi esimerkiksi ekologisuuteen liittyviä arvoja sekä ajankäytön ja vaivannäön neuvotteluja, myös omaelämäkerrallisuuteen ja esineiden merkityksellistymiseen liittyviä tunteita, jotka luovat oman lisänsä kodin esinemäärien hallitsemiseen.

Omaelämäkerrallisuus ja kodin esineiden kuratointi

Tässä artikkelissa olemme tarkastelleet merkityksellisiä ja omaelämäkerrallisia esineitä osana laajempaa omaelämäkerrallisen materiaalisuuden käsitettä. Kysyimme, millaisia esineitä vastaajat ovat käsitelleet Elämäni esineet -aineistossa ja analysoimme, millaisia kokemuksia, muistoja ja käsityksiä niihin liittyy. Pohdimme myös, millä tavoin keruukutsu oli houkutellut vastaajia kuratoimaan kotiensa esineitä kertomuksiinsa ja miten omaelämäkerralliset muistot ja elämänvaiheet liittyivät esineiden vaalimiseen. Koostimme analyysin tueksi aineistossa mainitut esineet sanalistaksi ja analysoimme keruukutsun keskeisiä teemoja suhteessa sanalistaan. Vastauksista ilmeni, että keruukutsu ohjasi vastaajia pohtimaan esinesuhteitaan, mutta esinemaininnoissa oli myös suurta hajontaa. Kaksivaiheinen analyysi oli kokeilu, joka osoitti, että laskennallisesta menetelmästä voi olla tukea aineiston laadulliselle ja temaattiselle luennalle, joskaan se ei itsessään riitä aineiston analyysiksi. Se todensi, miten laaja kirjo esineitä aineistossa mainittiin ja mitkä mainituista olivat toistuvia ja siten tyyppillisiä esineitä. Temaattinen analyysimme osoitti, että omaelämäkerrallisuus voi yhdistyä merkityksellisiin esinesuhteisiin ja niin sanottuihin vaalittuihin (muisto)esineisiin, mutta muistot voivat vaikuttaa myös esinesuhteiden ristiriitaisuuksiin ja esineistä luopumisen neuvotteluihin.

Esinemuistoissa ja kodin merkityksellisimmiksi nostetuissa esineissä korostuivat lapsuuden kodin arkeen ja vanhempiin liittyvät esineet sekä lapsuuden leikkeihin kuuluneet lelut. Lisäksi vastaajat kertoivat tärkeiden esineiden kautta eri elämänvaiheista, kuten naimisiinmenon ja uuden kodin hankkimisen ajoista ja näihin liittyneistä esineistä. Aineistossa korostunut esine, kirjahylly, oli monille omaelämäkerrallisten esineiden sommitelma, jossa esimerkiksi koriste-esineet, kirjat, äänilevyt ja valokuvat saivat olla esillä. Kotien sisustus, huonekalut ja esillä olevat muisto- ja koriste-esineet sekä niiden asetelmat luovat oman kodin tuntua ja ilmentävät omistajiensa elämänhistoriaa ja arvostuksia. Omaelämäkerrallisuus näkyi vastauksissa myös luopumisena, kuten vanhempien kodin kuolinpesien tyhjennyksenä tai mainintoina kuolinsiivouksesta. Luopumiseen liittyvä esineiden kuratointi oli usein emotionaalisesti raskasta. Ajatus esineen elämän jatkumisesta uudella omistajalla saattoi helpottaa luopumista (ks. myös Bohlin 2019).

Oman kodin esineistö oli keruun vastaajille eletyn elämän kerrostuma, jonka eri vaiheista monet merkitykselliset esineet muistuttivat. Kodin omaelämäkerralliset esineet olivat niitä, joihin yhdistettiin muistoja ja tunteita läheisyydestä ja läsnäolosta. Esineiden kautta sekä muisteltiin mennyttä että luotiin jatkuvuutta (ks. myös Povrzanović Frykman 2016a; Koskinen-Koivisto 2022). Merkityksellisten esineiden esillä olo kodissa oli kirjoittajille tärkeää. Myös menneiden kotien materiaalisuus ja esineympäristö, jossa oli aikanaan eletty mutta jota ei enää ollut olemassa, oli osa nykyisen kodin tuntua ja ilmapiiriä. Vastaus siihen, mitä ja millaisia omaelämäkerralliset esineet ovat, liittyy siis niihin esineisiin, joihin yhdistetään omaa menneisyyttä, erilaisia elämänvaiheita, tunteita, muistoja, läheisiä ihmisiä sekä perheen ja suvun historiaa.

Omaelämäkerralliset esineet ovat osa kotia ja voivat kertoa omistajastaan, luoda viihtyisyyttä, toimia muistojen ja kertomusten tukena mutta myös tuottaa ristiriitaisia tunteita ja pakottaa huomaamaan esinekulttuuriin liittyviä muutoksia ja ongelmia. Elämäni esineet -keruun kysymykset ohjasivat vastaajia pohtimaan, miten he käsittelevät kodin esineitä ja millainen heidän esinesuhteensa on. Vastaajat peilasivat omia kokemuksiaan paitsi aiempien sukupolvien malleihin myös vallitseviin ihanteisiin ja nykyilmiöihin kuten kuolinsiivoukseen. Omaelämäkerrallisuus tarjoaa mielenkiintoisen näkökulman arjen materiaalisuuden ja esinepaljouden kanssa toimimiseen, sillä se tuo esille esinesuhteiden emotionaalisuuden ja ristiriitaisuuden. Juuri nämä häiritsevät ja ristiriitaiset, toisin sanoen tahmeat esineet (Ahmed 2010), vaativat emotionaalista työtä ja valikointia eli kuratointia (Morgan ja MacDonald 2020). Omaelämäkerrallisuuden ja kuratoinnin näkökulmien yhdistämistä voisi hyödyntää jatkossa arjen esinesuhteiden tarkasteluun esimerkiksi kodin tai kuolinpesien esinemäärien tuottamien ongelmien yhteydessä. Myös kuratointiin liittyvä työn ja vastuiden jakautuminen perheenjäsenten ja sukupuolten välillä on tärkeä näkökulma, jota tulisi tutkia tulevaisuudessa.

Tutkimusaineistot

SKS KRA. Elämäni esineet -keruu.

Kirjallisuus

- Ahmed, Sarah. 2010. "Happy Objects." Teoksessa *The Affect Theory Reader*, toimittaneet Melissa Gregg ja Gregory J. Seigworth, 29–51. Durham: Duke University Press.
- Alonso Rey, Ana. 2016. "Memory in Motion: Photographs in Suitcases." Teoksessa *Memories on the Move: Experiencing Mobility, Rethinking the Past*, toimittaneet Monika Palmberger ja Jelena Tošić, 101–127. Lontoo: Palgrave Macmillan.
- Appadurai, Arjun. 1986. "Introduction: Commodities and the Politics of Value." Teoksessa *The Social Life of Things: Commodities in Cultural Perspective*, toimittanut Arjun Appadurai, 3–63. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511819582.003>.
- Bille, Mikkel. 2015. "Hazy Worlds: Atmospheric Ontologies in Denmark." *Anthropological Theory* 15(3): 257–274. <https://doi-org./10.1177/1463499614564889>.
- Bohlin, Anna. 2019. "'It will Keep Circulating': Loving and Letting Go of Things in Swedish Second-hand Markets." *Worldwide Waste: Journal of Interdisciplinary Studies* 2(1): 1–11. <https://doi.org/10.5334/wwwj.17>.

- Cashman, Ray. 2006. "Critical Nostalgia and Material Culture in Northern Ireland." *Journal of American Folklore* 119(472): 137–160.
- De Nardi, Sarah. 2014. "An Embodied Approach to Second World War Storytelling Mementoes: Probing Beyond the Archival into the Corporeality of Memories of the Resistance." *Journal of Material Culture* 19(4): 443–464. <https://doi.org/10.1177/1359183514554987>.
- De Nardi, Sarah. 2016. *The Poetics of Conflict Experience: Materiality and Embodiment in Second World War Italy*. Lontoo ja New York: Routledge.
- Drucker, Johanna. 2021. *The Digital Humanities Coursebook: An Introduction to Digital Methods for Research and Scholarship*. Lontoo ja New York: Routledge.
- Errázuriz, Tomás. 2019. "'Till Death Do Us Part': The Making of Home through Holding on to Objects." Teoksessa *Repair, Brokenness, Breakthrough: Ethnographic Responses*, toimittaneet Francisco Martinez ja Patrick Laviolette, 45–66. Oxford: Berghahn.
- Errázuriz, Tomás. 2024a (painossa). "Home, a Place not to Feel". Teoksessa *Reconstructing Home: Affective Materiality and Atmospheres of Belonging*, toimittaneet Eerika Koskinen-Koivisto, Viktorija L.A. Čeginskas, Kristiina Korjonen-Kuusipuro, Anna Kajander ja Helmut De Nardi, 54–71. New York: Berghahn.
- Errázuriz, Tomás. 2024b. "To Inhabit, To Build, To Die. A Visual Essay." *Home Cultures*, 1–17 (ennakkojulkaisu). <https://doi.org/10.1080/17406315.2024.2338686>.
- Frykman, Jonas ja Maja Povrzanović Frykman. 2016. "Affect and Material Culture: Perspectives and Strategies." Teoksessa *Sensitive Objects: Affect and Material Culture*, toimittaneet Jonas Frykman ja Maja Povrzanović Frykman, 9–30. Lund: Nordic Academic Press.
- Harrison, Rodney, Caitlin DeSilvey, Cornelius Holtorf ja Sharon MacDonald. 2020. "'For ever, for everyone...'" Teoksessa *Heritage Futures*, toimittaneet Rodney Harrison, Caitlin DeSilvey, Cornelius Holtorf, Sharon Macdonald, Nadia Bartolini, Esther Breithoff, Harald Fredheim, Antony Lyons, Sarah May, Jennie Morgan ja Sefryn Penrose, 3–19. Lontoo: UCL Press.
- Heersmink, Richard. 2021. "Varieties of Artifacts: Embodied, Perceptual, Cognitive and Affective." *Topics in Cognitive Science* 13(4): 573–596. <https://doi.org/10.1111/tops.12549>.
- Heinonen, Visa. 1999. "Niukkuuden ja kulutuksen mentaliteetit modernisoituvassa Suomessa." Teoksessa *Tunteiden Sosiologia II: Historiaa ja sääätelyä*, toimittanut Sari Näre, 75–98. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Herrmann, Gretchen M. 2015. "Valuing Affect: The Centrality of Emotion, Memory, and Identity in Garage Sale Exchange." *Anthropology of Consciousness* 26(2): 170–181. <https://doi.org/10.1111/anoc.12040>.
- Hoskins, Janet. 1993. *The Play of Time: Kodi Perspectives on Calendars, History and Exchange*. Berkeley: University of California Press.
- Hoskins, Janet. 1998. *Biographical Objects: How Things Tell the Stories of Peoples' Lives*. New York: Routledge.
- Huhn, Ariana. 2018. "Biographical Objects, Affective Kin Ties, and Memories of Childhood." *Journal of the History of Childhood and Youth* 11(3): 403–420. <https://doi.org/10.1353/hcy.2018.0052>.
- Kajander, Anna. 2020. *Kirja ja lukija digitalisoituvassa arjessa*. Akateeminen väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/310595>.
- Kajander, Anna ja Eerika Koskinen-Koivisto. 2024. "Affective Clutter: Three Viewpoints to Lived Objects that Create Discomfort at Home." *Home Cultures*, 1–14 (ennakkojulkaisu). <https://doi.org/10.1080/17406315.2024.2338019>.

- Kilroy-Marac, Katie. 2016. "A Magical Reorientation of the Modern: Professional Organizers and Thingly Care in Contemporary North America." *Cultural Anthropology* 31(3): 438–457. <https://doi.org/10.14506/ca31.3.09>.
- Kinnunen, Veera. 2017. *Tavarat tiellä: Sosiologinen tutkimus esinesuhteista muutossa*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Kirshenblatt-Gimblett, Barbara. 1989. "Objects of Memory: Material Culture as Life Review." Teoksessa *Folk Groups and Folklore Genres: A Reader*, toimittanut Elliot Oring, 329–338. Logan: Utah State University Press.
- Korjonen-Kuusipuro, Kristiina ja Anna-Kaisa Kuusisto-Arponen. 2017. Muistelun monet muodot: Kertomus, kehollisuus ja hiljaisuus paikan tietämisen tapoina. *Elore* 24(1): 1–17. <https://doi.org/10.30666/elore.79278>.
- Korolainen, Kari. 2022. "Kulttuurinen kansalaisuus materiaalisen kulttuurin lävistäjänä." *Elore* 29(1): 10–29. <https://doi.org/10.30666/elore.109259>.
- Koskinen-Koivisto, Eerika. 2022. "Material Memories: Narrating and Reconstructing Experiences about Displaced Childhood during the Second World War." *Narrative Culture* 9(1): 109–128. <https://doi.org/10.1353/ncu.2022.0005>.
- Koskinen-Koivisto, Eerika. 2024. "Affective Power of Meaningful Objects: Sharing Stories in Affect Card Workshops." Teoksessa *Vardagens triviala allvar och berättandets kraft: Festskrift för professor Lena Marander-Eklund*, toimittaneet Blanka Henriksson ja Susanne Nylund Skog, 13–29. Turku: Åbo Akademi.
- Koskinen-Koivisto, Eerika ja Oula Seitsonen. 2019. "Landscapes of Loss and Destruction: Sámi Elders' Childhood Memories of the Second World War." *Ethnologia Europaea* 49(1): 24–40. <https://doi.org/10.16995/ee.816>.
- Koskinen-Koivisto, Eerika, Kristiina Korjonen-Kuusipuro, Viktorija L.A. Čeginskas, Helmut De Nardi ja Anna Kajander. 2024. "Introduction: Exploring Affective Materialities and Atmospheres of Home." Teoksessa *Reconstructing Home. Affective Materiality and Atmospheres of Belonging*, toimittaneet Eerika Koskinen-Koivisto, Viktorija L.A. Čeginskas, Kristiina Korjonen-Kuusipuro, Helmut De Nardi ja Anna Kajander, 1–14. New York: Berghahn.
- Kurki, Tuulikki. 2020. "Materialized Narratives of Border: Articulating the Unspeakable through Everyday Objects." Teoksessa *A Research Agenda for Border Studies*, toimittanut James W. Scott, 129–144. Cheltenham, Yhdistynyt Kuningaskunta: Edward Elgar Publishing.
- Kuusisto-Arponen, Anna-Kaisa ja Ulla Savolainen. 2016. "The Interplay of Memory and Matter: Narratives of Former Finnish Karelian Child Evacuees." *Oral History* 44(2): 59–68.
- Löfgren, Orvar. 2014. "The Black Box of Everyday Life: Entanglements of Stuff, Affects and Activities." *Cultural Analysis* 13: 77–98.
- Löfgren, Orvar. 2015. "Recycling the Home: The Constant Flow of Domestic Stuff, Emotions and Routines." Teoksessa *Waste Managements and Sustainable Consumption: Reflections on Consumer Waste*, toimittanut Karin M. Ekström, 13–28. Lontoo ja New York: Routledge.
- Löfgren, Orvar. 2017. "Mess: On Domestic Overflows." *Consumption Markets & Culture* 20(1): 1–6. <https://doi.org/10.1080/10253866.2016.1158767>.
- Magnusson, Margareta. 2020. *Dödstädning: The Gentle Art of Swedish Death Cleaning*. Edinburgh: Canongate.
- Miller, Daniel. 2005. "Introduction." Teoksessa *Materiality*, toimittanut Daniel Miller, 1–50. Durham: Duke University Press.

Morgan, Jennie ja Sharon MacDonald. 2020. "Curating Domestic Profusion." Teoksessa *Heritage Futures*, toimittaneet Rodney Harrison, Caitlin DeSilvey, Cornelius Holtorf, Sharon Macdonald, Nadia Bartolini, Esther Breithoff, Harald Fredheim, Antony Lyons, Sarah May, Jennie Morgan ja Sefryn Penrose, 202–222. Lontoo: UCL Press.

Morin, Violette. 1969. "L'objet biographique." *Communications* 13: 131–139.

Mullen, Patrick. B. 1992. *Listening to Old Voices: Folklore, Life Stories, and the Elderly*. Urbana ja Chicago: University of Illinois Press.

Muñoz, Florencia, Tomás Errázuriz ja Ricardo Greene. 2022. "'Open' and 'Closed' Homes: Sustainability and the Aesthetic Ecologies of Things." *Home Cultures* 19(2): 129–157. <https://doi.org/10.1080/17406315.2022.2129174>.

Nylund Skog, Susanne. 2013. "The Travelling Furniture: Materialised Experiences of Living in the Jewish Diaspora". Teoksessa *Things in Culture, Culture in Things*, toimittaneet Anu Kannike ja Patrick Laviolette, 102–113. Tartto: University of Tartu Press.

Pillemer, David B. 1998. *Momentous Events, Vivid Memories*. Cambridge: Harvard University Press.

Povrzanović Frykman, Maja. 2016a. "Conceptualising Continuity: A Material Culture Perspective on Transnational Social Fields". *Ethnologia Fennica* 43: 43–56.

Povrzanović Frykman, Maja. 2016b. "Sensitive Objects of Humanitarian Aid Corporeal Memories and Affective Continuities." Teoksessa *Sensitive Objects Affect and Material Culture*, toimittaneet Jonas Frykman ja Maja Povrzanović Frykman, 79–104. Lund: Nordic Academic Press.

Povrzanović Frykman, Maja. 2024 (painossa). "Bridging Homes in Space and Time: An Autoethnographic Exploration of Affective Materiality across Generations." Teoksessa *Reconstructing Home: Affective Materiality and Atmospheres of Belonging*, toimittaneet Eerika Koskinen-Koivisto, Viktorija L.A. Čeginskas, Kristiina Korjonen-Kuusipuro, Helmut De Nardi ja Anna Kajander, 17–36. New York: Berghahn.

Sarantola-Weiss, Minna. 2003. *Sohvaryhmän läpimurto: Kulutuskulttuurin tulo suomalaisiin olohuoneisiin 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Savolainen, Ulla, Karina Lukin ja Anne Heimo. 2020. "Omaehtoisen muistamisen materiaalisuus ja monimedialisuus: Muistitietotutkimus ja uusmaterialismi." *Elore* 27(1): 60–84. <https://doi.org/10.30666/elore.89039>

Suominen, Jaakko. 2011. "Koneen tuoksu: Tietotekniikan kulttuurihistoriaa haistelemassa." *Tekniikan Waiheita* 29(4): 5–25. <https://journal.fi/tekniikanwaiheita/article/view/64009>.

Taavetti, Riikka ja Anne Heimo. 2022. "Muistitietotutkimus ja digitaaliset ihmistieteet." Teoksessa *Muistitietotutkimuksen paikka*, toimittaneet Ulla Savolainen ja Riikka Taavetti, 243–269. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Turkle, Sherry. 2011. *Evocative Objects: Things We Think With*. Boston: MIT Press.

Dosentti Eerika Koskinen-Koivisto työskentelee etnologian ja antropologian yliopisto-tutkijana Jyväskylän yliopistossa ja johtaa Suomen Akatemian rahoittamaa SENSOME-MO-tutkimushanketta (2020–2024).

FT, etnologi Anna Kajander toimii tutkijatohtorina Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksella. Hänen tutkimusintresseihinsä kuuluvat erityisesti arjen esineet, affektiiviset esinekäytännöt ja digitaalinen materiaalisuus.